

Asiakastietojärjestelmät ja tiedonsaanti sosiaalihuollossa

Jarmo Kärki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Helsinki

**Jarmo Kärki, VTM, Projektipäällikkö, THL, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, PL 30, 00271 Helsinki, FINLAND.
Sähköposti: jarmo.karki@thl.fi.**

Abstract

This article is a national review of social welfare client information systems currently available in Finland and of social care professional's access to the client information in other organisations information systems than their own. Research material has been used the survey which was conducted as part of the SADE programme funded by the Ministry of Finance, where electronic service systems were planned for the social welfare and health care sector. This article examines the answers from 69 local authorities and 13 municipal federations.

The results demonstrate that the majority of providers of social welfare services in local government have a client information system. However, the possibilities for an employee in municipal social services to use these client information systems depends on the particular service; not all of the branches of the social services have a client information system. Not all social welfare employees in the public social care have a personal workstation.

Information exchange between organisations is so far limited to read-only, and there is little exchange of information between information systems. The results show that municipal social services have quite good access to the SOKY system of the Social Insurance Institution (Kela) and the population register system of the Population Register Centre. Access to other information systems is much less common. Also, access to client information in outside organisations is strictly limited to designated employees.

Keywords: social welfare, social care, social services, client information systems, client information, exchange of information

Tiivistelmä

Tämä artikkeli on valtakunnallinen tilannekatsaus nykyisin Suomessa käytettäviin sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmiin ja ammattilaisten sähköisiin tiedonsaantimahdollisuuksiin. Aineistona on SADe-ohjelman sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten palvelukokonaisuuksien suunnittelun yhteydessä tehty kartoitus. Tässä artikkelissa tarkastellaan 69 kunnalta ja 13 kuntayhtymältä saatuja vastauksia.

Tulosten perusteella valtaosassa kunnallisista sosiaalipalvelujen tuottajista on käytössään jokin asiakastietojärjestelmä. Kunnan sosiaalitoimen työntekijän mahdollisuus käyttää asiakastietojärjestelmiä riippuu kuitenkin sosiaalipalveluista, sillä kaikissa sosiaalipalveluissa ei ole käytössä asiakastietojärjestelmää. Kaikilla sosiaalihuollon työntekijöillä ei ole käytössään henkilökohtaista työasemaa.

Organisaatioiden välinen tiedonvaihto on vielä katseluyhteyden tasolla ja sähköinen tiedonsiirto tietojärjestelmien välillä on vähäistä. Tulosten mukaan kunnallisella sosiaalitoimella on varsin kattavasti pääsy Kansaneläkelaitoksen (Kela) SOKY-järjestelmään ja Väestörekisterikeskuksen (VRK) väestötietojärjestelmään. Muihin tietojärjestelmiin pääsy on huomattavasti harvinaisempaa. Ulkopuolisten organisaatioiden asiakastietoihin pääsy on myös tarkasti rajattu tietyissä palveluissa toimiville työntekijöille.

Avainsanat: sosiaalihuolto, sosiaalipalvelut, asiakastietojärjestelmät, asiakastieto, tiedonvaihto

Johdanto

Asiakastietojärjestelmien hyödyntäminen sosiaalipalveluissa indikoi osaltaan suomalaisen palvelujärjestelmän tietoyhteiskuntakehitystä ja sen kypsyyttä. Pyritäänhän sosiaalipalveluilla turvaamaan osallisuus, tuki ja toimeentulo kaikkien haavoitetuimmassa yhteiskunnallisessa asemassa oleville ihmisille. Sosiaalipalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla, joilla on myös päätösvalta sosiaalitoimessa hyödynnettävästä tieto- ja viestintäteknologiasta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäviä ratkaisuja, kuten asiakastietojärjestelmiä, on ollut käytössä sosiaalihuollossa jo 1980-luvulta asti, vaikka alan ei voida sanoa loistavan teknologiainnovoinnin kärjessä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana sosiaalihuollon tieto- ja viestintäteknologiavalmiuksia on kuitenkin edistetty niin kansallisesti kuin paikallisten ja alueellisten organisaatioiden omilla voimavaroilla. Nykyään alalla käytetty tekniikka ja sovellukset vastaavat varmaankin sitä tasoa, jonka siihen osoitetut resurssit kohtuudella mahdollistavat.

Yksi merkittävimmistä sähköisen tiedonhallinnan kehittämisen ponnistuksista sosiaalihuollossa on ollut sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama kansallinen Sosiaalialan kehittämishanke (Tikesos-hanke) vuosina 2005–2011. Hankkeella tuettiin sosiaalialan omista tarpeista lähtevää tietoteknologian kehittämistä tiiviissä yhteistyössä sosiaalialan alueellisten ja paikallisten toimijoiden sekä lähimpien sidosryhmien kanssa. Hankkeessa kuvattiin sosiaalihuollon tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuurinen tavoitetilä [1] ja määriteltiin yhtenäinen asiakastietomalli sosiaalipalveluissa käytettäviä asiakastietojärjestelmiä varten [2]. Tikesos-hankkeen rinnalla ja sen lisäksi kunnilla, kuntayhtymillä ja yksityisillä sosiaalipalvelujen tuottajilla on ollut ja on edelleen käynnissä lukuisia palvelujärjestelmän tietoteknologiaa kehittäviä hankkeita [3].

Vuosien kehittämisennoista ja -panostuksesta huolimatta ajantasaista tietoa sosiaalialan tieto- ja viestintäteknologian kokonaistilanteesta saatiin vasta vuonna 2012, kun Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) julkaisi yleiskatsauksen sosiaalialalla hyödynnettävään tieto- ja viestintäteknologiaan [4]. Katsaus perustuu kyselyyn, joka suunnattiin sekä julkisia että yksityisiä sosiaalipalveluja tuottaville organisaatioille. Se toteutettiin osana Valtiovarainministeriön rahoittamaa SAdE-ohjelmaa, jossa suunniteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisiä palvelukokonaisuuksia. Tämä artikkeli perustuu em. katsaukseen ja kyselyn julkisia sosiaalipalveluntuottajia koskeviin tuloksiin. Yksityiset sosiaalipalveluntuottajat on rajattu tämän artikkelin ulkopuolelle, koska niiden rooli palvelujärjestelmässä sekä tiedonsaantimahdollisuudet ja -tarpeet eroavat palvelujen järjestämisvastuullisista kunnista. Edellinen sosiaalihuollon tietojärjestelmiä koskeva valtakunnallinen selvitys tehtiin vuonna 2001, jolloin raportoitiin tilannekatsaus toimialan ”tietotekniikan arkkitehtuurista, ohjelmistokannasta sekä toiminnan organisoinnista tietotekniikan avulla eri näkökulmista”[5].

Aineisto ja menetelmät

Tämän artikkelin aineistona toimii kyselytutkimus, joka tehtiin osana valtiovarainministeriön rahoittamaa SAdE-ohjelmaa, jossa suunniteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisiä palvelukokonaisuuksia. Artikkelissa tarkastellaan ainoastaan julkisia sosiaalipalveluntuottajia käsittelevää aineistoa.

Aineistonkeruu toteutettiin puolistrukturoidulla webropol-kyselylomakkeella vuoden 2010 lopussa ja vastausajan pidentämisen jälkeen vielä vuoden 2011 alussa. Perusjoukkona olivat Suomen kuntien, kuntayhtymien ja vastaavien sosiaalipalveluja tuottavien julkisten organisaatioiden tietohallinnot. Vuoden 2011 alussa Suomessa oli 336 kuntaa ja 35 kuntayhtymää sekä 28 isäntäkuntamallin mukaista yhteistoiminta-aluetta. Oikeiden yhteystietojen puute vaikeutti jonkin verran kyselyn toteuttamista. Lisäksi samaan aikaan kerättiin myös terveydenhuollolta

vastaavia tietoja. Kyselyn toteuttanut Market-Visio Oy otti lopulta puhelimitse yhteyttä organisaatioihin, joista vastauksia ei ensimmäiseen vastausmääräpäivään mennessä ollut saatu.

Kyselyyn vastasi 69 kuntaa, 13 kuntayhtymää tai vastaavaa yhteistoiminta-aluetta, joten kyselyn edustavuudessa on puutteita. Vastausprosentti oli noin 21 eli varsin alhainen. Aineiston tarkastelua rajoittaa myös se, että kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen. Kyselyyn vastanneiden väestöpeitto ylittää kuitenkin noin 63 prosenttiin koko Suomen asukkaista. Väestökattavuuden arvioita vaikeuttaa se, että osa kyselyyn vastanneista kunnista oli antanut joidenkin sosiaalipalvelujensa järjestämistä vastuun kuntayhtymille, jotka myös vastasivat kyselyyn. Muutamien kuntayhtymien tai yhteistoiminta-alueiden väestökattavuus ei ole tarkkaan tiedossa. Vastauksia saatiin maantieteellisesti koko Suomen alueelta.

Kuntien sosiaalipalveluissa työskentelee yhteensä 115 800 henkilöä, joka vastaa noin 27 prosenttia kaikista kunnan palveluksessa olevasta henkilökunnasta. Eniten työntekijöitä on lasten päivähoidossa (52 300 henkilöä) sekä vanhusten palveluissa (38 600 henkilöä) [6]. Sosiaalipalveluhenkilöstön määrän suhteen tarkasteltuna aineiston vastaajakunnat ja – kuntayhtymät edustavat kattavasti Suomen kunnallista kenttää: mukaan valikoitui toimijoita muutaman sosiaalipalvelutyöntekijän työllistävästä kunnista aina 12 000 työntekijän organisaatioon. Lähes puolet vastaajista edusti keskisuurta kunnallista sosiaalipalveluorganisaatiota, joka työllistää yhteensä yli sata, mutta alle tuhat sosiaalipalveluissa työskentelevää henkilöä. Toiseksi suurin vastaajajoukko muodostui pienistä kuntaorganisaatioista, joissa työskentelee alle sata sosiaalipalveluiden työntekijää.

Aineisto (n=82) kattoi kaikki lakisääteiset sosiaalihuollon palvelutehtävät. Valtaosa vastaajista tuotti lastensuojelua, sosiaalityötä, vammaispalveluja ja kehitysvammaisten erityishuoltoa, toimeentulotukea, omaishoidontukea ja pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukipalveluja. Vähintään neljä viidestä vastaajaorganisaatioista tarjosi myös lastenvalvojan palveluja, päihdehuoltoa, vanhusten laitos- ja asumispalveluja sekä kotipalveluja. Kasvatus- ja perheneuvontaa ja lasten päivähoidon tarjosi noin kaksi vastaajaa kolmesta. Maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyviä sosiaalipalveluja ja sosiaalipäivystystä ilmoitti järjestävänsä hieman enemmän kuin puolet vastaajista. Adoptioneuvontaa, jonka monet kunnat ostavat yksityisiltä palveluntuottajilta, tarjosi kolmannes vastaajakunnista. Sosiaalista luototusta, jonka järjestäminen on vapaaehtoista, ilmoitti tarjoavansa yksi vastaaja seitsemästä.

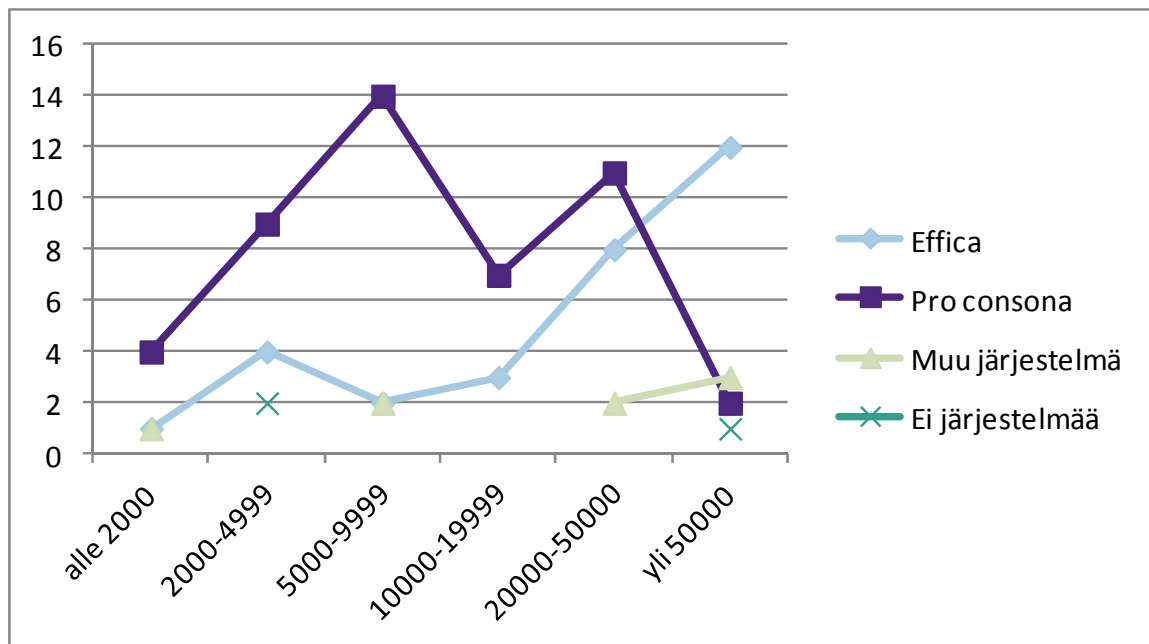
Aineiston pienen koon vuoksi koko perusjoukkoa koskevaa varmaa tilastollista päättelyä ei voida tuloksista tehdä. Siksi tässä artikkelissa keskitytään aineiston kuvailevaan tilastoanalyysiin ja tulosten tulkitaan edustavan näytteenomaisesti perusjoukkoa. Tuloksia esitetään kuvaamalla arvojen jakaumia graafisesti ja ristiintaulukoimalla.

Tulokset

Kolmea vastaajaa vaille kaikilla kyselyyn osallistuneilla kunnilla ja kuntayhtymillä on käytössään jokin asiakastietojärjestelmä sosiaalipalvelujensa toteuttamisessa. Viidennes vastaajista ilmoitti käyttävänsä sosiaalipalveluissa useampaa kuin yhtä asiakastietojärjestelmää.

Ohjelmistoja käyttävien organisaatioiden lukumäärällä tarkasteltuna Logica Oy:n Pro Consona (53 %) vaikuttaa olevan käytetyin ja Tieto Oyj:n Efficca (34 %) toiseksi käytetyin sovellus julkisissa sosiaalipalveluissa. Kymmenellä prosentilla vastaajista oli jokin muu ohjelmisto käytössä.

Kun tarkastellaan eri sovellusten käyttäjiä vastaajaorganisaatioiden väestön määrään suhteutettuna, Effican osuus on 57 prosenttia, Pro Consonan 36 prosenttia ja muiden ohjelmistojen viisi prosenttia. Efficalla on käytössä erityisesti suurissa organisaatioissa. Kuviossa 1 on esitetty eri ohjelmistotyyppien määriä erikokoisissa organisaatioissa. Kyse-
lyn otoksen pienuuden takia varmaa johtopäätöstä markkinaosuuksien jakautumisesta ei voida kuitenkaan tehdä.

Kuvio 1. Julkisilla sosiaalipalveluntuottajilla käytössä olevien asiakastietojärjestelmien määrät vastaajaorganisaatioiden asukasluvun mukaan tarkasteltuna (n=88). Pystyakseli kuvaa vastaajien lukumäärää ja vaaka-akseli kuvaa vastaajaorganisaatioiden väestömääräryhmiä.

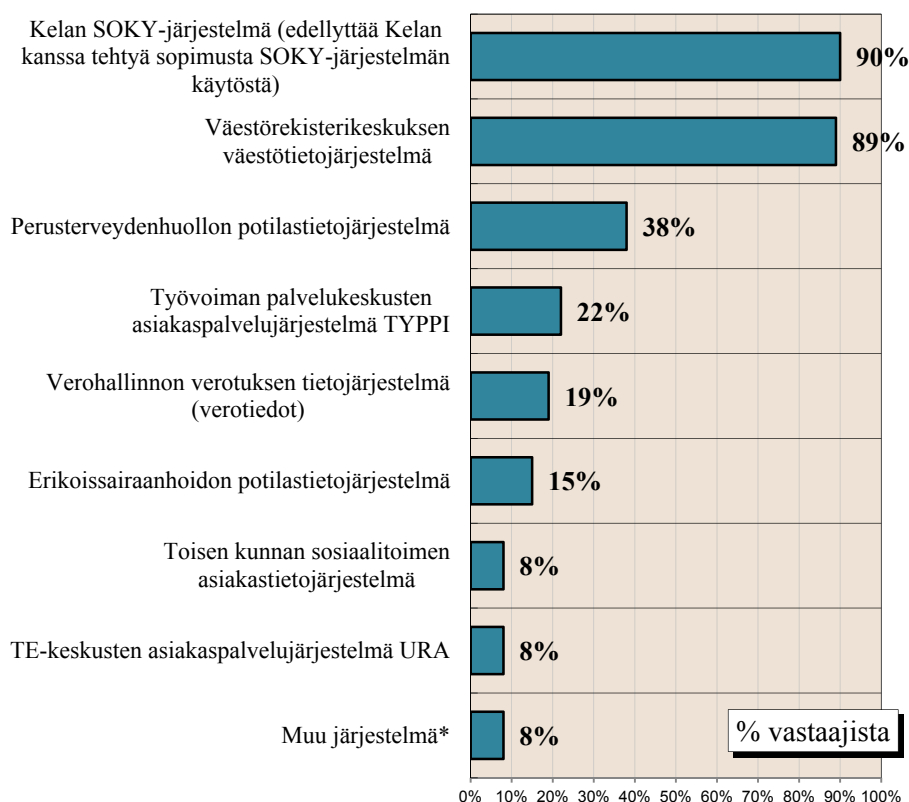
Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että Efficaa hyödynnetään asiakaskirjaamisessa erityisesti kotipalveluissa, kasvatus- ja perheneuvonnassa sekä vanhusten laitos- ja asumispalveluissa. Pro Consona on käytössä erityisesti lasten päivähoidossa, toimeentulotuessa, sosiaalityössä, lastensuojelussa ja vammaispalveluissa. Vastaajat kertoivat käyttävänsä sosiaalitoimessa kaikkiaan 23:a eri asiakas- tai potilastietojärjestelmää, kuten Abilita Oy:n Sosiaalitoimen ratkaisua ja Logica Oy:n Pegasos-potilastietojärjestelmää. Joukossa on monia tiettyyn palveluun, kuten päihdetyöhön, kuljetuspalveluun tai sovitteluun, räätälöityjä sovelluksia. Muutammat kunnat ovat kehittäneet itse oman asiakastietojärjestelmänsä.

Kunnan sosiaalitoimen työntekijän mahdollisuus käyttää asiakastietojärjestelmiä näyttäisi osittain riippuvan siitä, missä sosiaalipalvelussa hän työskentelee. Aivan kaikissa sosiaalipalveluissa ei nimittäin ole käytössä asiakastietojärjestelmää. Sähköisen kirjaamisen näkökulmasta paras tilanne on kotipalvelujen, sosiaalisen luototuksen sekä vanhusten laitos- ja asumispalvelujen työntekijöillä, sillä niissä palveluissa on käytössä jokin asiakastietojärjestelmä. Näiden lisäksi lähes kaikki kuntien toimeentulotuen, lasten päivähoidon ja sosiaalityön ammattilaiset pystyvät dokumentoimaan asiakastietojaan asiakastietojärjestelmiin. Sen sijaan yli neljännekseltä kaikista adoptioeuvonnassa, pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tuessa ja maahanmuuttajien kotoutumispalveluissa työskentelevistä puuttuu mahdollisuus kirjata työtään asiakastietojärjestelmään.

Valtaosa sosiaalihuollon ammattilaisista käyttää kollegojensa kanssa jaettua, kiinteää työasemaa. Tuloksista ilmenee, että ainoastaan 15 prosenttia julkisista sosiaalipalvelutuottajista (n=68) tarjoaa jokaiselle sosiaalihuollossa työskentelevällä henkilökohtaisen työaseman. Valtaosalla työntekijöistä vaikuttaisi kuitenkin olevan käyttäjätunus sekä organisaation työasemaan että käytössä oleviin asiakastietojärjestelmiin.

Julkisissa sosiaalihuollon organisaatioissa työskentelevät sosiaalipalvelujen työntekijät saattavat tarvita asiakastyönsä tueksi asiakastietoja muualtakin kuin omista asiakasrekistereistä. Esimerkiksi toimeentulotukihakemusten käsittelyssä tarkistetaan hakijoiden ilmoittamia perhesuhdetietoja sekä taloudellisia ansio-, etuus- ja menotietoja kolmansista lähteistä. Sosiaalitoimet ovatkin järjestäneet työntekijöilleen rajattuja tietojensaantimahdollisuuksia muiden organisaatioiden tietovarannoista. Tiedonvaihto vaikuttaa kuitenkin olevan vielä katseluyhteyden tasolla ja sähköinen tiedonjako tietojärjestelmien välillä on hyvin vähäistä (Kuvio 2).

Noin 90 prosenttia julkisista sosiaalihuollon organisaatioista (n=81) on järjestänyt tietyille työntekijöilleen pääsyn Kansaneläkelaitoksen (Kela) SOKY-tietojärjestelmän asiakastietoihin ja Väestörekisterikeskuksen (VRK) väestötietojärjestelmän henkilötietoihin. Näistä saatavia henkilö- ja asiakastietoja käytetään erityisesti toimeentulotukea myönnettäessä, sosiaalityössä, lastensuojelussa ja lastenvalvojen tehtävissä sekä sosiaalipalveluihin liittyvien maksujen ja laskutusten yhteydessä.

Kuvio 2. Julkisissa sosiaalipalveluorganisaatioissa työskentelevien pääsy muiden organisaatioiden omistamien tietojärjestelmien tietoihin (n=81).

Tulosten mukaan 38 prosenttia vastaajista on järjestänyt työntekijöilleen pääsyn perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmiin. Erikoissairaanhoidon potilastietoihin pääsy on selvästi vähäisempää (15 %). Potilastietoihin pääsy on mahdollistettu erityisesti vanhusten laitos- ja asumispalvelujen sekä kotipalvelun työntekijöille, mutta myös omaishoidossa ja vammais- ja kehitysvammaispalveluissa työskenteleville ammattilaisille. Nämä palvelutehtävät ovat työvoimavaltaisia, joten suurella joukolla sosiaalihuollon työntekijöitä on mahdollisuus käyttää potilastietoja työssään.

Kahdessatoista niistä viidestätoista kunnasta, jotka ilmoittivat järjestävänsä pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen palveluita, on järjestetty näille työntekijöille pääsy Työvoimanpalvelukeskusten asiakaspalvelujärjestelmä Typpiin. Typpi vaikuttaa olevan selvästi käytetympi kuin työvoimahallinnon oma asiakaspalvelujärjestelmä Ura, johon kuitenkin ilmoittaa pääsevänsä kahdeksan prosenttia kunnista.

Verohallinnon verotuksen tietojärjestelmien verotietoihin on pääsy 19 prosentilla kaikista kyselyyn osallistuneista sosiaalitoimista. Verotietojen käyttö on rajattu selkeästi tietyille työntekijäryhmille ja niitä käytetään lähinnä toimeentulotuen myöntämisessä ja sosiaalityössä.

Sosiaalitoimen työntekijöille ei juuri ole järjestetty mahdollisuutta nähdä toisen kunnan sosiaalitoimen asiakasrekisterin tietoja. Tällainen mahdollisuus on vain kahdeksalla prosentilla organisaatioista. Kolmessa kunnassa se on mahdollistettu sosiaalipäivystyksessä, joka ilmeisesti on näissä kunnissa seudullisesti järjestetty.

Kyselyn perusteella sosiaalihuollossa tietojen sähköistä siirtoa ja jakamista tapahtuu varsin vähän eri tietojärjestelmien välillä. Joka viides kyselyyn vastanneista kunnista ja kuntayhtymistä ilmoitti, että heillä tapahtuu sähköistä tiedonsiirtoa oman kunnan asiakastietojärjestelmästä toiseen järjestelmään. Kolme viidestä ilmoitti, että tällaista tiedonvaihtoa ei tapahdu. Viimeinen viidennes jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen. Tulosten perusteella organisaatioiden välistä sähköistä tiedonsiirtoa tapahtuu esimerkiksi asiakastietojärjestelmistä kunnan hallinto- ja talousjärjestelmiin sekä lapsen huoltajuustietojen osalta Maistraatin tietojärjestelmiin.

Seudullista tiedonsiirtoa tapahtuu asiakastietojärjestelmästä sosiaalipäivystyksen järjestelmään, aluetietojärjestelmään, kuntien yhteiseen asiakasrekisteriin sekä kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin potilastietojärjestelmään. Lisäksi yksi kunta ilmoitti siirtävänsä aktivointisuunnitelmat sähköisesti työvoimahallinnon Typpi-järjestelmästä asiakastietojärjestelmään.

Pohdinta ja päätelmät

Vuosien 2010 ja 2011 taitteessa toteutettu sosiaalialan tieto- ja viestintäteknologian valtakunnallinen kartoitus kertoo ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen tilanteen Suomessa käytössä olevista asiakastietojärjestelmistä sosiaalihuollossa.

Kartoituksen tulosten mukaan valtaosassa kunnallista sosiaalipalvelujen kenttää on käytössä jokin asiakastietojärjestelmä. Kunnissa siis uskotaan sähköisen tiedonhallinnan tuovan lisäarvoa työntekijöille ja asiakkaille. Nyt kun julkinen sosiaalipalvelukenttä vaikuttaa olevan koneilla kyllästetty, voisi olla aika kääntää arvioiva katse näiden ohjelmistojen käytettävyyteen, niillä kerättävän tietojen hyödynnettävyyteen ja alan tiedontuotannon laadullisiin tekijöihin. lisäksi on muistettava, että myönteisestä yleiskuvasta huolimatta edelleen on olemassa yksittäisiä sosiaalipalveluja, joissa ei välttämättä ole asiakastietojärjestelmiä ja asiakastietojen kirjaaminen tehdään paperille.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana näyttäisivät lisääntyneen sellaiset kunnat, joiden sosiaalitoimessa käytetään useampaa kuin yhtä asiakastietojärjestelmää. Tähän sisältyy ainakin kaksi kehityskulkua: yhtäältä eri sosiaalipalveluihin on hankittu eriytyneitä ohjelmistoja, toisaalta yksittäiset työntekijät käyttävät useampaa kuin yhtä ohjelmistosovellusta. Eriytyneiden, tietyn sosiaalipalvelun tarpeisiin hankittujen sovellusten määrän lisääntyminen voisi indikoida entistä tarkemmin käyttötarkoituksiinsa kehittyneitä ohjelmistoja. Tiedossa on esimerkiksi eräs erityisesti koulukuraattori-työhön ja toinen varta vasten lastensuojelun sijaishuoltoon suunniteltu ohjelmisto. Sen sijaan eräissä sosiaalipalveluissa, jotka sijoittuvat tehtävältään kahden tai useamman toimialan rajalle, järjestelmien määrän lisäys ei ole pelkästään myönteinen asia. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyteen liittyvissä palveluissa saattaa työntekijä joutua järjestelmien yhteentoimimattomuuden vuoksi kirjaamaan samat asiat useampaan kertaan eri järjestelmiin.

Hallintorajojen ylitse tapahtuvassa tiedonjaossa on tapahtunut myönteistä kehitystä, vaikkakin kehitys ei ole ollut järin nopeaa. Mahdollisuus hyödyntää tietoverkkoja asiakastietojen saantiin Kelasta, Väestörekisterikeskuksesta ja työvoimahallinnosta on parantunut selvästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kunnalliselle sosiaalitoimelle on järjestetty nykyään varsin kattavasti pääsy Kelan SOKY-järjestelmän asiakastietoihin, vaikka tiedot eivät siirry eivätkä päivity sosiaalitoimen järjestelmiin automaattisesti. Usein käyttöoikeus on tietosuojaperiaatteiden mukaisesti rajattu tietyille työntekijäryhmille. Myös VRK:n väestötietojärjestelmään on kunnista varsin kattava pääsy. Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen palveluita tarjoaville ammattilaisille on järjestetty yleensä pääsy Työvoimanpalvelukeskusten asiakaspalvelujärjestelmä Typpiin. Sosiaalipalvelujen työntekijöillä on siis entistä laajemmin tietoa käytössään, mutta silti asiakas joutuu vielä monesti toimittamaan paperisena itseään ja elämäntilannettaan kuvaavia dokumentteja hakemustensa liitteiksi.

Kuntien välisten asiakasrekisteritietojen keskinäinen jakaminen rajoittuu alueellisesti järjestettyyn sosiaalipäivystyskäyttöön ja yksittäisiin kuntayhtymän aluetietojärjestelmäratkaisuihin. Yleisesti ottaen sosiaalitoimen työntekijöille ei ole järjestetty mahdollisuutta nähdä toisen kunnan sosiaalitoimen asiakasrekisterin tietoja, vaikka asiakkuus siirtyisi kunnalta toiselle esimerkiksi henkilön muuttaessa. Tietoa vaihdetaan siis edelleen puhelimitse ja paperilla.

Kymmenessä vuodessa sosiaalitoimen työntekijöiden pääsy perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmiin näyttää parantuneen. Vuonna 2001 yksi kahdeksasta sosiaalitoimen vastaajasta (13 %) ilmoitti mahdollisuudesta käyttää potilastietojärjestelmiä [5]. Vuonna 2011 lähes kaksi sosiaalitoiminta viidestä on järjestänyt työntekijöilleen pääsyn perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmiin. Erikoissairaanhoidon potilastietoihin pääsy on huomattavasti vähäisempää. Mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi systemaattisesti selvittää, mitä tietoja sosiaalihuollon työntekijät kussakin tehtävässä potilasrekistereistä hakevat ja millaisiin käyttötarkoituksiin.

Henkilökohtaisten työasemien suhteen nykytilanne on kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen [5] nähden samankaltainen: niille, jotka tarvitsevat työssään omaa työasemaa, sellainen on ilmeisesti järjestetty. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokaisella sosiaalihuollossa työskentelevällä olisi käytössään henkilökohtainen työasema.

Tulosten perusteella sosiaalitoimen tiedonhallinnalla on vielä matkaa tietoyhteiskunnan ideaaleihin. Nykyinen ohjelmistokanta ei näytä mahdollistavan yhteentoimivuutta ja sähköistä tiedon vaihtoa organisaatioiden rajojen ylitse. Todennäköisesti sosiaalihuollon sähköisessä tiedonhallinnassa tulee lähivuosina tapahtumaan muutoksia. Pelkästään uusi tietohallintolaki asettaa vaatimuksia julkisille organisaatioille muun muassa julkishallinnon kokonaisarkkitehtuurinäkökulman ottamisesta tiedonhallinnan perusrakenteeksi. Lisäksi suunnitelmissa olevat kansalliset tietojärjestelmäratkaisut, kuten kansallisen sähköisen sosiaalihuollon arkiston perustaminen ja yhtenäisten

asiakastietojen ja tietorakenteiden käyttöönotto, tulevat vaatimaan nykyistä suurempia resursseja sosiaalialan tiedonhallintaan.

Lähteet

[1] Huovila M, Lehmuskoski A. Sosiaalihuollon kansallinen kokonaisarkkitehtuuri. Yleiskuvaus. Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaalialan tietoteknologiahanke; 1.11.2011 [Viitattu 28.3.2012]. Saatavilla: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/d0697368-fdce-40e6-a9f7-1617f0db9810/Sokka+yleiskuvaus.pdf>.

[2] Sosiaalihuollon asiakastietomalli. [Viitattu 28.3.2012]. Saatavilla: sosmeta.fi

[3] Hyppönen H, Iivari A-K, Ahopelto M. Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen asioinnin hankkeet Suomessa 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 31/2011. Tampere: Juvenes-Print; 2011.

[4] Kärki J, Laaksonen M, Hyppönen H. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 02/2012. Tampere: Juvenes-Print; 2012.

[5] Hartikainen K, Kuusisto-Niemi S, Lehtonen E. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkartoitus 2001. Osaavien keskustien verkoston julkaisuja 1/2002. Helsinki; 2002.

[6] THL. Kuntien terveys- ja sosiaalipalvelujen henkilöstö 2010. Tilastoraportti 28/2011. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL); 2011.